

Köszöntés

Amikor ezen sorokat írom, már böjt idején járunk, és amikor a kedves Olvasó a kezébe veszi ezt a lapot (vagy olvassa elektronikusan), akkor is böjt van, vagy már el is múlt. Bár az ünnepkör leghosszabb része ez (a böjti) időszak, mégis vannak még más ünnepei is. Sőt! Igen hangsúlyos ünnepek vannak előttünk, mint a nagypéntek és a húsvét. Lehet úgy tekinteni, hogy a böjti időszak arra alkalmas, hogy felkészítsen bennünket ezen ünnepek mélyebb átélésére.

Ilyen szempontból lapunk olvasása is olyan, mint a böjt. (És olyan szempontból is, hogy a böjt lemondással jár. Éppúgy, mint lapunk olvasása is. Mert mi minden mást lehetne tenni a lap olvasása helyett? Ne is gondoljunk bele!) Szeretnénk, hogy a kedves Olvasó találjon lapunk olvasgatása közben olyan lelki tartalmat, élményt, mely hozzásegíti ahhoz, hogy ünnepeink ne hullócsillagként (néhány tized másodpercnyi felvillanás erejéig) csapódjanak

bele életébe, hanem hosszan (egész életére, sőt: örök életére) ragyogják be napjait.

Ehhez kínálunk igei gondolatokat (ünnepkörünk minden ünnepéhez), valamint a múltból élénk sugárzó hithőseink életéről szóló megemlékezést, a könyvajánlóban plusz olvasnivalót, és lelki programot a Pannonia Reformata Múzeum kínálatában.

Használjuk ki a lehetőségeket, és Istennünk adjon áldott ünnepeket!

Füstös Gábor
szerkesztő

Tartalom

Igei üzenet	
<i>böjt</i>	2
<i>virágvasárnap</i>	4
<i>nagypéntek</i>	5
<i>húsvét</i>	6
Imádság	7
Múltunkból	8
Könyvajánló	10
Pannonia Reformata	11
Kreatív	12

Jézus megkísértése a pusztában

Textus: Mt 4,1–11

Református egyházunk a húsvét előtti böjti időszakot Jézus Urunk negyvennapos böjtölése emlékére ünnepli minden évben. A negyvenes szám Jézus böjtölésekor azt jelentette, hogy Isten közelségében akarta eltölteni ezt az időszakot. Felkészült arra, hogy értünk imádkozzon és magára vegye Isten büntetését. A negyvennapos böjtölésével és imádkozásával megmutatta, hogy a mi böjtölésünknek is két célja kell, hogy legyen: közel kerülni Istenhez, lemondani önmagunkról, és átvenni embertársaink keresztjét, szenvedését.

Igeszakaszunkban három üzenet kristályosodik ki számunkra: életünk során nem lehet kikerülni a gonosszal való találkozást, felkészülten kell szemben állni a gonosszal, és le lehet győzni a gonoszt. Jézus példáját kell követnünk. Hozzá hasonlóan nekünk is kérnünk kell azt, hogy Isten Szent Lelke legyen velünk és vezéreljen útjainkon. A Szent Lélek Isten munkája és jelenléte által megtisztulva és megerősödve hitben és a Szent Írás ismeretében kell elindulnunk, belépnünk a negyvennapos böjti időszakba. Isten az Ő Lelke által vitte Jézus Krisztust a pusztába, hogy a nyomorúságos és viszontagságos körülményekben szembe szálljon az ördöggel és hirdesse az Isten igazságát. Engednünk kell nekünk is, hogy az Isten Lelke vigyen bennünket, hogy a kísértések és próbák között megharcoljunk a hitnek szép harcát, és imádságos lelkülettel ellenálljunk az ördög kísértéseinek.

Az ördög első próbálkozása a testi szenvedésekkel és szükségletekkel kapcsolatos. Jézus támogatójaként emlékezteti őt, hogy negyvennapos szenvedés és böjtölés után adja meg a testnek azt, amire szüksége van. Hatalmára is emlékezteti Jézust. Egy szavába kerül Jézusnak, és a körülötte lévő kövek kenyerekké változnak át. Enyhítheti testi éhségét és minden rendben lesz. Az ördög üzenetében ott van az a gondolat, hogy Jézus ne törődjön azokkal a kövekkel, amikből Ábrahámnak kell fiakat teremteni. Törődjön ezekkel a kövekkel, amelyek itt vannak körülötte! Törődjön magával, és változtassa azokat fehér kenyerekké!

Számunkra is megjelenik az ördög a böjti időszakunkban és arra ösztönözz bennünket, hogy a magunk és családjaink részére teremtsük meg az élhető körülményeket, a fehér kenyeret. Az itt és most a fontos. Ne törődjünk mással. Jézus jól tudta, hogy fontos a kenyér és a testnek az eledel. Volt számára egy ennél is fontosabb dolog: a szív békessége. Az ördögnek így válaszolt: „nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Istennek minden igéjével, amely a szájából származik.”

Kedves testvéreim! Tudjuk-e mi azt, hogy amíg nő és egyre fehérebbé válik a kenyérünk, addig egyre fogy a békesség a szívünkben, és feketedik a lelkünk? Kísértések és próbák idején jó elővonnunk egy igei gondolatot, és megválaszolnunk a gonosznak, hogy legyen az isteni gondolat védelem és segítség a mi számunkra nagyböjt idején. Az ördög másodszor is próbára

tette Jézust. Felvitte a templom tetejére és azt kérte tőle, hogy ugorjon le a mélybe. A kérés Jézus számára nem okozott volna gondot. Hatalmától fogva könnyen teljesíthette volna, mert az Isten angyalai vigyáztak volna rá, hogy ne zúzza szét magát a kövön. Jézus visszautasította a kérést. Az ördög jól tudta, hogyha engedelmeskedik és leugrik a templom tetejéről, és Isten nem segít, akkor elpusztul és győzedelmeskedik felette. Amennyiben Isten angyalai vigyáznak rá, akkor nagy dicsőségben lesz része, és elfeledkezik azokról a bűnös emberekről, akikért meg kell halni a majd a golgotai keresztfán. Jézus visszautasította a gonoszt: „ne kísértsd az Urat a te Istenedet”. Ezzel azt hangsúlyozta, hogy Ő nem a maga dicsőségéért jött e földi világba, hanem azért, hogy valaki hisz Ő benne el ne vesszen, hanem örök élete legyen. A harmadik alkalommal az ördög egy magas hegyre vitte fel Jézust, és megmutatta a világ minden országát és azok dicsőségét, és felkínálta Jézusnak a világot és annak dicsőségét. Minekutána megmutatta az egész világot, felkínálta azt neki. Azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy leborulva imádjja őt. Jézus ezt is visszautasította, mert csak egyedül Istent lehet imádni, és az egész világ nem az ördögé. Jól tudta, hogy az ördög hazudik, mert azt kínálta fel neki, ami nem az övé. A világban élő embereknek úgy kínálja fel a sikert, a szépséget és a boldogságot, hogy azok tőle származnak. Azt ígéri mindenkinek, hogy az őt követőknek megadja mindezeket. Mindezek azonban egyedül az Istenéi, aki elrejtette mindezeket a becsületben, a tisztaságban és szép családi életben.

Akik követik a gonoszt és elhiszik a nagy hazugságot, hogy az egész teremtett világon lévő boldogságot csak tőle kaphatják meg, azok egyszer majd tönkretéve, csalódottan ébrednek fel abból. Az ördög nem tud mást kínálni, mint kiégett lelkeket és eltékozolt életeket. Igénk arra buzdít, hogy bízunk Istenben! Azt hirdeti, hogy Jézus tanácsa alapján az Urat, a mi Istenünket imádjuk, és csak neki szolgáljunk egész életünkben. Az egész teremtett világ és annak minden öröme, szépsége Tőle származik. A böjti történet úgy fejeződött be, hogy az ördög eltávozott Jézustól, és angyalok jöttek hozzá, hogy szolgáljanak neki. Jézus a Lélek által vezetve és erősítve ellenált a gonosznak, és győzedelmeskedett felette. Az Isten igazsága és szentsége mindig győz a gonosz felett.

Jézus tanítását és példáját követve nekünk is ilyen élményben lesz részünk. A mi böjtünkben és életünkben Isten két nagy ajándékát vehetjük el majd. Az egyik ajándék a földi angyalok lesznek, akik körül vesznek bennünket szeretetükkel és gondoskodásukkal. Ők a mi családjaink, gyerekeink, unokáink, akik örülnek annak, hogy ellenálltunk a gonosznak, és visszakaptak bennünket. A másik nagy ajándék az lesz, hogy állhatatosságunkat és hitünk harcát megáldja a mi Urunk az ő jelenlétével, hogy a negyvennapos böjtünkben és egész életünkben csodálhassuk az ő mennyei dicsőségét, és gyönyörködhessünk az angyalok kórusának énekében. Ámen.

*dr. Albert András
lelkipásztor, Pér-Töltéstava
docens, PRTA*

Az élet fejedelme

Textus: „Bizonyoságot tett mellette a sokaság, amely vele volt, amikor Lázárt kihívta a sírból, és feltámasztotta a halálból” (Jn 12,17)

A Jeruzsálembé bevonuló Jézust királyhoz méltón fogadták (Jn 12,13). János evangéliuma szerint azért is mentek ki elé, mert többen látták, ahogy feltámasztotta Lázárt (Jn 11). Némelyeket a hódolat, másokat talán a kíváncsiság vezetett Jézushoz, de tudatában voltak annak, hogy az életadó készül átlépni Jeruzsálem kapuit. Az élet, illetve az örök élet János közkedvelt témaköre. Az evangélium szerint mindkettőnek Jézus a forrása. Rögtön az iratkezdet így utal rá: „benne élet volt” (Jn 1,4). Lázár esete sokakat meggyőzött arról, hogy a Krisztus által birtokolt élet-erő felette áll a halálnak is. Jézust királyhoz, és győztes hadvezérhez méltón fogadták. A hallatlan sikerek akkor és ma is erős visszhangot válthatnak ki. Jézus, az élet fejedelme (Ap-Csel 3,16) oly diadalt aratott, ami joggal kapott figyelmet. Látva Jézus erőmegnyilvánulását és e fogadtatást, még az ellenfelei sem palástolják, hogy „a világ őt követi” (Jn 12,19).

A sokaság Hozsánna-kiáltásában (Jn 12,13), egyszerre van jelen Krisztus méltatása és a segítségkérés. A Hozsánna ugyanis annyit tesz: „segíts hát”, „szabadíts meg”. Krisztus azért is lépett be Jeruzsálembé, hogy érvényt szerezzen e mélyről fakadó

kérésnek. Már virágvasárnap, a nagyhét kezdetekor is sokak előtt ismert lehetett Jézus halál feletti ereje. Húsvétvasárnap, a nagyhét csúcspontján még drámaibban igazolódott ez. Jézust halálra adják, de kilépett a sír sötétjéből (Jn 20,14–20). A diadalmas Krisztus tehát azért ment a városba, hogy még nagyobb győzelmet arasson, mint Lázár sírjánál. Oly erőket fektetett két vállra, amelyekkel lehetetlen volt megmérkőzni.

Hozsánna, azaz szabadíts meg! Bizonyára többen is tolongtak Jézus körül, akik abban reménykedtek, hogy Krisztus győzelmében valamilyen módon részesedhetnek. E segélykiáltás nagyobb és mélyebb meghallgatásra talált, mint ahogyan azt talán gondolni merték volna. Krisztus ugyanis azért vonult be Jeruzsálembé, hogy minden hozzá kiáltót megváltson a testi-lelki halálból. A virágvasárnapi palmaágit lengető tömeghez, és a szép éneksorunkhoz hasonlóan teljes Krisztusra való hagyatkozással kiálthatjuk: „Jöjj, szabadíts meg” (RÉ 472/1)! A Jelenések könyve szerint egy valamennyi nemzetből, törzsből, népből és nyelvből álló közösség palmaágit lengetve fogja zengeni: „Az üdvösség a mi Istenünké, aki a trónon ül, és a Bárányé” (Jel 7,9–10), hiszen senki sem marad a halálban, aki Krisztushoz kiált.

**dr. Nagy József,
docens, PRTA**

„Keresztre vele...”

Textus: „Pilátus így szólt hozzájuk: Mit tegyek akkor Jézussal, akit Krisztusnak mondanak? Mindnyájan azt kiáltották: Keresztre vele! Azután ezt kérdezte: De mi rosszat tett? Azok pedig még hangosabban kiáltottak: Keresztre vele!” Mt 27,22–23

A húsvéti ünnepkörhöz közeledve lelkési éveim során sokszor azt láttam, hogy az üdvtörténeti események között ünneplésünkben a Feltámadás ünnepe mellett a Nagypéntek eseménye mintha egy kicsit háttérbe szorulna. Boldogok lehetünk valóban, hogy Krisztus feltámadt, legyőzte a halált, és az Ő feltámadása a mi feltámadásunknak a záloga. De nem szabad elfelejtenünk, hogy ez már a következmény! Az Isten szeretetének a csúcsa az maga a nagypénteki kereszthalál. Számomra legalábbis. Újra és újra rácsodálkozok arra, hogy az emberi és ördögi gonoszság ötvözetének kellős közepén a Szent és tökéletes, Akinek a teremtő szavára előállt a minden-ség, mégis „mint juh az ő nyírója előtt némán, száját nem nyitotta meg”, amikor ezt üvöltötte a pokoli gonoszság, hogy fesszít

meg, fesszít meg Őt! Sőt, mi több, ezek után Jézus így imádkozik: Atyám bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekesznek! Nagyjából jó harmincöt év telt már el az életemből, amikor először csodálkoztam el ezen a ponton az Isten szeretetén, de még ma is elszorul a szívem, amikor újra olvasom ezt az igeszakaszt. Azóta is csodálkozom, miért szeret ennyire az Isten? Én itt, épp a nagypénteki eseményekben ismertem fel, hogy máig olyanok vagyunk Istennel is, meg egymással is mint azok, akik akkor „fesszít meg”-et kiáltottak. Gyűlöletesek és gyűlölködők. Könyörtelenek és kegyetlenek. Sőt vakok is mindezeknek meglátására. Hiszen látjuk ezt? Még ehhez is kegyelemre van szükségünk. Boldog a szívem, hogy a Szerető Isten keresztfeszítésének eseményében a szeretetlen önmagamat is felismerhettem, akinek megbocsátott és gyermekévé fogadott. Nekem ezért jelenti azóta a Nagypéntek az Isten szeretetének csúcsát.

**Körözi Sándor
Takácsi**

Ki bocsáthat meg bűnöket?

Textus: Jn 20,19–23

A feltámadott Jézus először jelenik meg a szűk tanítványi körnek. Mi volt az Ő első megjelenésének a célja? Miután békességet hirdetett a tanítványoknak, azt mondta nekik: „*Ahogy an engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket.*” Ugyanazt a küldetést bízta ránk, amilyen küldetéssel Ő jött ebbe a világba. Bár nekünk már nem kell megváltanunk ezt a világot – ezt Ő tette meg, mert csakis Ő tehet –, de ugyanúgy miránk is a bűnbocsánat evangéliumát bízta. Roppant súlyos mondat ez, én ezen ámul-tam el, amikor olvastam: „*Akiknek megbocsátjátok a bűneit, azok bocsánatot nyernek, akikéit pedig megtartjátok, azoknak a bűnei megmaradnak.*” Az a mondat jutott eszembe, amit a béna meggyógyításakor a farizeusok gondoltak magukban: „*Ki bocsáthat meg bűnöket az egy Istenen kívül?*” Hát miféle hatalmat ad a kezünkbe Jézus, amikor azt mondja, hogy azoknak a bűnei nyernek bocsánatot, akikéit mi megbocsátjuk? Hát a mi dolgunk ez? Rajtunk múlik ez?

Hogy jól értsük, nem szabad átsiklanunk az ezt megelőző mondat fölött. Jézus rájuk lehelt, és azt mondta: „*Vegyetek Szentlelket!*” És ehhez a mozzanathoz kötötte ezt a megbízatást. Ahogy Ő a Szentlélek erejével és hatalmával végezte küldetését a világban, úgy mi is csak a Szentlélek által végezhetjük. Jézus gyakran hangsúlyozta, hogy Ő azt teszi, amit az

Atya bízott rá, azt mondja, amit az Atyától hallott. Mi is, ha megtelünk Szentlélekkel, akkor voltaképpen nem a magunk nevében cselekszünk, hanem Isten cselekszik általunk.

Ha vesszük az Ő Lelkét, ez azzal is jár, hogy az Ő bocsánatának a közvetítői leszünk. A feltámadott Jézus visszament a mennybe – itt a földön most már mi vagyunk az Ő kinyújtott keze az emberek felé. Akinek a bűneit Ő megbocsátja, annak nekünk is meg kell bocsátanunk. Nem arról van tehát szó, hogy mi döntjük el, ki nyerhet bocsánatot és ki nem, hanem arról, hogy mivel Ő úgy szerette a világot, hogy odaadta az életét mindenkiért, nekünk, akik az Ő küldöttei vagyunk, szent kötelességünk az Ő bűnbocsánatát hirdetni mindenkinek. De ezt nem lehet úgy, hogy közben én őrizgetem az én haragomat az iránt, aki ellenem vétkezett. A feltámadott Jézus olyan küldetést bízott rám és rád is, Testvérem, hogy bocsáss meg az embereknek, ahogyan Ő is megbocsát. Mert ha te ezt nem teszed meg a haragosod iránt, akkor akadályozod őt abban, hogy ő is megismerje az Isten bűnbocsátó kegyelmét, és így a bűnei megmaradnak.

Már pedig Jézus Krisztus halála és feltámadása azért történt meg, hogy mindnyájan bűnbocsánatot nyerjünk. Amen.

Zajzon Istvánné
Ujvári János Szeretetszolgálat, Pápa

Imádság

Mindenható Isten, akit Jézus által Atyánknak szólíthatunk! Hálát adunk neked fel-foghatatlan szeretetedért és kegyelmedért. Azért, hogy úgy szerettél minket, hogy egyszülött Fiadat küldted el a világba a mi megváltásunkra.

Urunk, Jézus, dicsérünk Téged, akinek mindenek felett való hatalmad van, és mégis vállaltad, hogy emberként eljőj erre a világra, ennek minden nehézségét magadra vetted, vállaltad, hogy szendvedj, és meghalj a keresztfán, hogy megválts bennünket. A mi bűneink miatt törtél össze, a mi vétkeink miatt kaptál sebeket, te bűnhódtél, hogy nekünk békességünk legyen, a te sebed árán gyógyultunk meg. Mindnyájan tévelyegtünk, mint a juhok, mindenki a maga útját járta, de az Úr téged sújtott mindnyájunk bűnéért. Dicsérünk, Urunk, aki legyőzted a halált, és feltámadtál. Hálás a szívünk, hogy a feltámadás és az örök élet reménységében élhetjük az életünket.

Szentlelked által munkálj bennünk, kérünk, hogy ezen a húsvéton Téged keressünk. Ne vonhassa el a figyelmünket a világ, amely más tartalmakkal igyekszik betölteni az ünnepet, mert a halálodról és a feltámadásodról nem akar tudomást venni. Add, hogy az ünnep arról szóljon számunkra, hogy megváltottál minket! Kérünk, segíts, hogy így éljük meg a húsvétot, de ne a kereszten keressünk, és ne a sírban. Ne ragadjunk meg nagypéntek gyászában és nagyszombat csendjében, hanem menjünk tovább a húsvétba, mert az a sír üres, ott nem találhatunk meg! Add, hogy Veled, az élő Úrral lehessünk kapcsolatban!

Atya, Fiú, Szentlélek Isten, add, hogy a feltámadás örömhíre hirdettethessék mindenütt a földön, és az emberek ennek örömet megélve Téged dicsőítsenek!

Ámen.

**Sárközi Gergely Antalné
V. évf. teol. hallg., PRTA**

Te hallgasd meg imádságukat és könyörgésüket lakóhelyedről, a mennyből, és pártold ügyüket!

(1Kir 8,49)

Gályarabsorsok

a Pápai Református Egyházmegyéből

Az 1671-1681 közötti időszakot nem véletlenül nevezi „gyászévtizednek” az utókor, hiszen ezekben az években különösen nagy megpróbáltatások érték a protestánsokat. Magát a gyászévtizedet Bársony György 1671-ben jelent, gyűjtő hangvételi munkájától számítjuk, s az időszak a soproni országgyűléssel (1681) ért véget. Ezen tíz esztendő kétségtelenül legmarkánsabb periódusa az 1673-1676 közötti néhány év, amikor elkezdődtek a véstörvényszéki idézések, tárgyalások, s megtörtént a tulajdonképpeni, tényleges gályarabság. „Véstörvényszékből” azonban nem csak egyet tartottak: legelőször 1673 szeptemberében ült össze Pozsonyban, ahol 33, jórészt evangélikus lelkipásztort és tanítót idéztek maguk elé, s melynek kedvező eredménye arra buzdította az uralkodót, valamint a katolikus főpapokat, hogy folytassák a munkát, ezért még két alkalommal ült össze véstörvényszék, egyszer 1674 márciusában Pozsonyban, majd áprilisban Szepesváralján. A mi szempontunkból most különösen az előbbi gyűlés a lényeges, hiszen 1674. március 5-re valamennyi református és evangélikus tanítót, prédikátort Pozsonyba hívtak. Kivételt képeztek a borsodi, szatmári, valamint a Pozsonytól nagy távolságra lévő gyülekezetek előjárói. A 715 beidézettből 336 fő jelent meg, közülük 80 fő református, a többi evangélikus. Dunántúlról és Felsődunamellékről 156 lelkipásztor és tanító közül mindössze 36 jelent meg. Azokat, akik nem jelentek meg Pozsonyban, nem keresték és később sem érte semmiféle atrocitás őket emiatt. Vörösmar-

ti P. Mihály pápai másodlelkész a presbitérium nem engedte el Pozsonyba, Szakmári János pápakovácsi lelkipásztort szintén perbe idézték, de további sorsa ismeretlen számunkra.

Megkezdődtek a tárgyalások. A beidézetteket sújtó vádak terhei alatt persze voltak, akik megtörték, de többségük kitartott, hiszen pontosan tudták, hogy hamisan vádolják őket. Számukra is felajánlották a vádak alóli felmentés lehetőségét, amennyiben száműzetésbe mennek, vagy katolizálnak, vagy reverzálist adnak. A kötelezvényt alá nem írókat, börtönbe vetették (94 fő). Rabságuk helyszínei Kapuvár, Sárvár, Eberhard, Berencs, Komárom, Lipótvár voltak. A börtönben különös kegyetlenséggel bántak a foglyokkal. Az egyik legfiatalabb rab a Pápai Református Kollégiumunk akkori rektora, Kocsi Csergő Bálint volt a maga 27 évével, a legidősebbek pedig (mindketten evangélikusok) a már 70 éven felül lévő Szentmiklósi János kajárpécsi esperes, és Edvi Illés Gergely malomsoki lelkipásztor voltak. A börtönben megtagasztalt kegyetlenségek miatt 94-ből 2 fő meghalt, 21 áttért, így 1674 decemberére már csak 71 hitvalló maradt. Miután kínzóik látták, hogy így sem érnek célul, úgy határoztak, hogy büntetésüket a gályákon folytatják. A börtönben sínylődő rabokat a börtön időszakában, 1675. március 18-án indították gyalog Nápoly felé. Éjjel meneteltek, a magyar falvakat elkerülték, nehogy valaki segíteni akarjon (és tudjon) rajtuk. Április 8-án, húsvéthétfőn Triesztben hajóra tették őket. Az első csoporttal 30 fő érkezett meg május 7-én a gályákhoz, ahol

fejenként 50 aranyért eladták őket. A rab lelkipásztorok és tanítók a Szent Januárius, a Szűz Mária és a Szent Klára gályákon dolgoztak embertelen körülmények között. Sorsuk nagy felháborodást keltett Európa-szerte, ezért nemzetközi szintű megmozdulás következtében elindult kiszabadításuk előkészítése. Ez a feladat végül Michael de Ruyter admirálisé lett, aki 1676. február 11-én szabadította ki a gályarabokat, akik közül ekkorra már csak 26-an voltak életben. A kiszabadítottak külföldi protestáns vendéglátóik áldozatos szeretetét élvezték a hazatérésig, melyet diplomáciai úton igyekeztek előkészíteni. A túlélők közül 14 fő kisebb-nagyobb csoportokban utazott haza 1677-78 telén, de a többiek hazatérésre is sor került 1678-ban. Nem mindenki került gályarabságra, a börtönben lévők egy csoportja rabságban várta a felszabadítást.

Pápai Református Egyházmegyéinkből több református lelkipásztor is érintett volt a gályarabságban. Jelen írásunkban röviden kitékinünk a megyénk területén szolgált evangélikus lelkipásztorokra is. A gályarabok közül a leghíresebbek kétségtelenül Séllyei István dunántúli püspök és pápai lelkipásztor, valamint Kocsi Csergő Bálint rektor voltak. Ők túléltek a megpróbáltatásokat, s hazatértük után tovább szolgáltak. Ide sorolhatjuk még Csuzi Cseh Jakabot is, aki ugyan nem jutott gályarabságra, de a börtönben őt ért megpróbáltatások örökre nyomot hagytak rajta. Ő csak később lett pápai lelkipástorra (és Séllyei után dunántúli püspökké). A már említett Szakmári János pápakovácsi lelkipásztor ugyan idézést kapott Pozsonyba, de további sorsa ismeretlen számunkra. A Nyárádon szolgáló Némethi (Debreceni) István nagy megpróbáltatásokat szenvedett el a rabsága idején: Kocsi Csergő visszaemlékezése szerint a

börtönben maga Szelepcsényi György érsek törte el Némethi lelkipásztor karját egy kalapáccsal. Túlélte a gályarabságot, majd rövid erdélyi kitérő után Lepsényben, majd haláláig Mezőrösön szolgált. Mezőrös esetében meg kell említenünk Ujvári János prédikátort, aki szintén túlélte a megpróbáltatásokat, majd hazatérése után még néhány évig mezőörsi lelkipásztoroként szolgált. A csöglei prédikátor, Kóródi János azonban nem volt ilyen szerencsés, ő chieti rabságban hunyt el. Az evangélikusok közül Mazári Dániel bakonytamási, Borhidai Miklós rábaszentandrásai és Edvi Illés Gergely malomsoki prédikátorok ugyancsak belehaltak a szenvedésekbe. Mazárit a franciák ellen, egy Szicíliaába induló hadihajóra rakták több társával együtt. Siracusánál hunyt el. Borhidai Nápolyban halt meg, de nyughelye ismeretlen, valószínűleg vagy a tengerbe vetették, vagy a törökök és más jövevények temetőjében földelték el, Edvi Illés Gergely temetetlen és lemeztelenített holttestét pedig ott hagyták az út szélén a kóbor kutyáknak.

A gyászévztized kétségkívül az egyik legszomorúbb szakasza a protestáns egyháztörténetnek. Mai eszünkkel érthetetlennek tűnő szenvedések, szükségtelen kegyetlenkedések tarkították ezt az időszakot. Azonban a gályarabok hajlíthatatlansága, hitvalló bátorsága példa lehet számunkra is, hogy mi is életünk harciban igyekezzünk ilyen rendületlen hittel és hűséggel megmaradni Jézus Krisztus evangéliuma mellett. Emlékezzünk a Zsidókhöz írt levél szavaira: „*Ragaszkodjunk hitvallásunkhoz.*” (Zsid 4,14)

dr. Sárközi Gergely Antal
teológiai tanár, PRTA
levéltári munkatárs, DREL
lelkipásztor (Noszlop és vidéke)

Pap Gábor református lelkész Balaton-felvidéki levelei (1852-1858)

Hudi József (szerk.), Pápai Református Gyűjtemények, Pápa, 2024.

Pap Gábor dunántúli református püspök életútja és munkássága kétségtelenül érdekes és semmihez sem hasonlítható színfoltja a Dunántúli Református Egyházkerület 19. századi történetének. Pap Gábor 1827. szeptember 15-én született Vilonyán református lelkipásztori családban. Édesapja a tudós vámosi Pap István lelkipásztor volt, Mándi Márton István kedves tanítványa. Pap Gábor tanulmányait szülőfalujában kezdte, majd Pápara ment, ahol a gimnáziumi képzés befejezését követően bölcséletet és jogot is tanult. Tanulmányai végeztével Bécsbe ment házi nevelőnek, majd részt vett a bécsi forradalomban, végül a városból kijutva honvédnek állt. Századosként érte meg a szabadságharc végét. Börtönbe is került, majd súlyos betegen szabadon bocsátották, így került haza, végül magánúton elvégezve a teológiai képzést, Pápán vizsgát tett, s lelkipásztori szolgálatba lépett. Főként a Balaton-felvidék kisebb-nagyobb gyülekezeteiben szolgált, majd északra került, s előbb Ószönyben, majd Rév-Komáromban végzett szolgálatot haláláig. 1873-ban egyházkerületi főjegyzővé, 1874-ben püspökké választották a Dunántúlon. Rövid ideig volt országgyűlési képviselő, felsőházi tag is. Rév-Komáromban hunyt el 1895. november 2-án.

A kalandos életű és széles látókörű lelkipásztor azonban nem elégedett meg pusz-

tán a hétköznapi lelkipásztori szolgálattal: jó tollú szerzőként számos újságba küldött tudósításokat. Ismereteink szerint 25 különféle lapban jelentek meg írásai.

Jelen kötetben a „Hölgyfutár” – című, főként a női előfizetők igényeit kielégítő divatlapban 1852-1858 között megjelent „Balaton-felvidéki leveleit” olvashatjuk értelmező lábjegyzetekkel kiegészítve. A kéziratok összegyűjtését és feldolgozását még annak idején Dr. Lichtneckert András, a Veszprém Megyei Levéltár főlevéltárosa kezdte meg, de 2017-ben bekövetkezett halála miatt a munka félbeszakadt. A kéziratot aztán Dr. Hudi József főlevéltáros kapta meg, aki sokéves előkészítést követően először az Acta Papensia tudományos folyóiratban publikálta a leveleket, majd önálló kötetbe rendezve jelentette meg azokat.

A levelekben élénk tárul a jó tollú, társadalmi problémákra érzékeny fiatal református lelkipásztor, aki szelíd szóval vette fel a harcot a fürdőkultúra, vagy éppen az olvasás-kultúra fejlesztése érdekében, miközben jelentős társadalmi eseményekről (pl.: Anna-bál) is részletes beszámolókat közölt. Tudósításaiban megelevenednek a 19. század közepének mindennapjai, a derűs és borús pillanatok egyaránt.

Szeretettel ajánljuk nem csak hölgy Olvasóinknak ezt a kötetet.

dr. Sárközi Gergely Antal

A te helyed is ott van az utolsó vacsora asztalánál – ÉRTED!?

Rendhagyó módon egy műtárgy bemutatása helyett új időszaki kiállításunkról szólna e rövid írás. A tárlat, melynek címe: ÉRTED!?, legnagyobb keresztyén ünnepünkre, a húsvétra készülve született.

A kiállítás anyaga egy válogatás az Evangélium21 kortárs magyar gyűjteményből. A most látható alkotások a virágvasárnaptól, Jézus szenvedésén át a húsvét csodájáig vezetik a látogatót. Mindezt neves kortárs művészek egyedi látásmódján keresztül.

A teljes kiállítás bemutatása helyett (azt inkább nézze meg a kedves olvasó – érdeemes!) csak egy – engem nagyon megérintő – műalkotásról szeretnék néhány gondolatot írni. Ez pedig az utolsó vacsora asztala egyetlen székkel.

A mű alkotója Lovász Ilona. Ő készítette el a lábmosás jelenetét bemutató fotósorozatot is. Maga a művész nő mossa családtagjai lábát. A képek elkészülte alatt kiderült a férjéről, hogy már csak néhány hét van hátra az életéből. Halála miatt az utolsó vacsora asztala majdnem el sem készült.

Végül a művész elkészítette az asztalt, de nem az előre megbeszélt koncepció alapján (egy asztal és 14 szék – Jézusnak, tanítványainak és egy a ma emberének), hanem csak egyetlen székkel. Az asztal lapjába Lovas Ilona az életében meghatározó igei gondolato-

kat vésett bele a János evangéliumából. Az asztal közepén egy kerek mélyedés van, melyben a Krisztus testét jelképező ostya, illetve kenyérdarabok vannak, melyből mindenki elvehet egyet, ha leül az asztalhoz. A kitett egyetlen szék, pedig a mi helyünk, minden kor emberéé, aki szintén hivatalos Jézus utolsó vacsorájához. Leülve arra a székre, az ember egészen másképp látja az utolsó vacsora jelenetét: én is ott lehetek, közösségben lehetek Jézus Krisztussal.

Lovas Ilonának ez volt az utolsó alkotása. Alig készült el az asztal és a szék, mikor nála is gyógyíthatatlan betegséget diagnosztizáltak, s már csak néhány hónapig élt. Az az egy kitett szék az ő helye (is) volt.

A kiállítás április végéig látható a Pannonia Reformata Múzeumban.

Füstös Gáborné
múzeumi munkatárs
Pannonia Reformata Múzeum

Üressír-makett

„A hét első napján, korán reggel, napkeltekor elmentek a sírbolthoz, és így beszélgettek egymás között: Ki hengeríti el nekünk a követ a sírbolt bejáratáról? Amint felnéztek, látták, hogy a kő el van hengerítve, pedig igen nagy volt. És amikor bementek a sírboltba, látták, hogy egy fehér ruhába öltözött ifjú ül jobb felől, és megrettentek. De az így szólt hozzájuk: Ne féljete! A názáreti Jézust keresitek, akit megfeszítetek? Feltámadt, nincsen itt. Íme, ez az a hely, ahova őt tették.” (Mk 16,2-6)

Eszközök:

- nagy cseréptál, vagy mélyebb cserépalátét (kb. 20 cm átmérőjű)
- kisebb virágcserep (kb. 5 cm átmérőjű)
- föld
- fűmag vagy búzamazag vagy zsázsamag
- két gally
- madzag
- kavicsok (köztük egy nagyobb, kb. 5 cm átmérőjű)

A tábla szórjunk egy kis földet, majd tegyük a közepére a kisebb cserepet az oldalára fektetve. A kisebb cserepet borítsuk be földdel – készítsünk egy kis dombot – úgy, hogy csak a szája látszódjon, és belül üres maradjon a cserep. Két gallyat kössünk össze, hogy keresztet alkossanak, majd szúrjuk bele a földbe domb tetején. A kisebb cserep szájánál terítsük el a kavicsokat, és a nagyobb követ helyezzük a cserep szája mellé. A földet szórjuk be a magokkal, majd öntözzük naponként.

Ötlet forrása:

<https://eletvidamidoskor.hu/2019/04/16/a-feltamadas-kertje/>

Sárközi Gergely Antalné
V. évf. teol. hallg., PRTA

Megjelenik évente 4 alkalommal.

Felelős szerkesztő:
Márkus Mihály esperes

Szerkesztő:
Sárközi Gergely Antal

Technikai szerkesztő:
Füstös Gábor

Szerkesztőség címe:
szigetek.papaem@gmail.com

A cikkek szerzői maguk vállalnak felelősséget a cikkek tartalmáért.